

**Recenzja pracy doktorskiej Pana magistra Mariusza Korpalskiego zatytułowanej
„Wpływ zmiany kursu walutowego na wysokość świadczenia**

wynikającego z umowy bankowej”

I. Uwagi ogólne

1. Wzrost
2. Kopia cła tranzitu
Doktoranta
3. Oryginalny cło EUR

Rozprawa doktorska napisana przez mgr. Mariusza Korpalskiego zasługuje na pozytywną ocenę jako opracowanie ważnego i niezwykle aktualnego problemu badawczego. Praca może być przedmiotem dalszych czynności w ramach przewodu doktorskiego. Kryteria, którymi kieruje się recenzent pracy doktorskiej należą do kategorii naukowych formalnych, jakościowych, zarówno krajowych jak i międzynarodowych. Listę kryteriów rozpoczyna istotność omawianego problemu badawczego, zakres pracy od strony systemowej jak i jakościowej, trafność i aktualność wybranego tematu pracy, ilość i jakość założonych celów i tez pracy, ich oryginalność, spójność z tematem pracy, poprawna struktura pracy. Nadto trzeba wziąć pod uwagę znaczenie praktyczne i teoretyczne pracy a także wkład autora do krajowego i międzynarodowego piśmiennictwa. Praca doktorska jest także oceniana pod względem wartości naukowej treści z uwzględnieniem swobody poglądów autora do zajmowanego i uzasadnionego stanowiska. Należy również ocenić poziom realizacji celów badawczych przez Doktoranta. W zakresie formalnym brane jest pod uwagę współgranie formy pracy z jej treścią, poprawność językowa, obszerność i kompletność treści, właściwe ujęcie treści w przypisach, czy otoczenie dokumentowe i bibliografia.

prof. dr hab. Zbigniew Wilko
09.09.2019

II. Ocena pracy doktorskiej

1. Praca doktorska napisana przez Pana Mariusza Korpalskiego jest opracowaniem bardzo obszernym zarówno od strony ilościowej jak i zakresu pracy. Nie budzi żadnych wątpliwości aktualność tematu, zważywszy na ciągle powtarzający się w wielu krajach europejskich, ale i nie tylko, schemat indeksacji walutowej w transakcjach finansowych. Praca odzwierciedla polski wkład do międzynarodowej dyskusji na temat kredytów, w których występują obok siebie waluta zobowiązania kontraktowego – nominal wyrażony w walucie krajowej i waluta płatności rat odsetkowych, waluta obca.

Zakres pracy jest bardzo szeroki, ponieważ autor ujął wiele aspektów praktyki i teorii prawa, orzecznictwa i międzynarodowych odniesień.

Praca obejmuje pięć rozdziałów, w których znajdujemy zarówno elementy prawa bankowego, prawa rynku finansowego, prawa cywilnego, ekonomii, zarządzania i finansów.

Problem omawiany w pracy jest niezwykle ważny dla wielu systemów finansowych, ponieważ jest także problemem związanym z działaniami antyinflacyjnymi państwa. Narastanie praktyk finansowania uwzględniając zależność poziomu kursu walutowego obcej waluty, może mieć w pewnych okolicznościach makroekonomiczne konsekwencje. Dla przykładu, znany w orzecznictwie francuskim problem tzw. „Helvet Immo” nie tylko był problemem znanym od 2008 r. w europejskich systemach bankowych ale był i jest rozważany w wielu aspektach norm kodeksowych (dla przykładu obecny francuski kodeks finansowy i monetarny – art. L. 112-2, francuski kodeks konsumencki art. L. 212-1), a także bardzo ciekawego orzecznictwa sądów kasacyjnych (dla przykładu orzeczenie francuskiego Sądu Kasacyjnego z 22 marca 2018 r. nr 15-27-231). Problem jest zatem znany w świecie finansów międzynarodowych. Jest także przedmiotem orzeczeń TSUE.

Można nadmienić, że jeden z dwóch organów nadzoru nad rynkiem finansowym („l’Autorité de contrôle prudentiel et de résolution -ACPR –, dec.205_R-04) we Francji już w 2015 roku publikował rekomendacje dotyczące omawianych transakcji kredytowych zawierających ryzyko walutowe i wskazywał na aspekt ochrony konsumenta w transakcjach na rynku finansowym, co doprowadziło do zmiany treści kodeksu konsumenta we Francji (powstał nowy artykuł L.312-1). Problem tego rodzaju jest również niewątpliwie bardzo ważny w Polsce i ma zasięg międzynarodowy.

Istota pracy zawiera się w kilku тезach odwołujących się do etapu zawierania umów na gruncie prawa cywilnego. Szczegółowo są w poszczególnych rozdziałach analizowane tematy ryzyka, instrumentów finansowania połączonych z instrumentem finansowym. Kwestie podmiotowe i wpływ amplitudy wahań kursu walutowego na świadczenie główne umowy bankowej są niejako wpisane do tematu pracy i wokół tego zagadnienia są przedstawiane w szczegółowy sposób. Jedynie w razie publikacji pracy w innych niż prawnicze wydawnictwach, proponuję wskazanie w podtytule na zagadnienia prawne, które stanowią istotę dysertacji.

Struktura pracy jest rozbudowana. Autor dyskutuje zagadnienia, ale jednocześnie stara się w krótkich słowach przedstawić tło, stosowaną praktykę, stara się wyjaśnić pojęcia podstawowe. Jest to bardzo trudne zadanie, ponieważ wymaga niezbyt odległego odejścia od meritum, wyjaśniając czasami poprzez hasła czy profesjonalne określenia, skomplikowane

zagadnienia prawa inwestycyjnego, co należy ocenić pozytywnie. Dysertacja stanowi powiązanie wiedzy finansowej z prawem cywilnym i w tym zakresie jest bardzo dobrym przykładem wielostronnego podejścia do tematyki.

Na uwagę zasługuje nie tylko teoretyczne opanowanie tematyki instrumentów prawa rynku finansowego przez Doktoranta ale też profesjonalne podejście do zjawisk bankowości inwestycyjnej. Rozprawa jest także w pewnej mierze dziełem nowatorskim, gdyż rozważa problematykę gorąco komentowaną w społeczeństwie, natomiast autor rozważa zagadnienie w sposób merytoryczny, stosując właściwe metody naukowe.

Analiza problemów i dylematów umów bankowych z indeksacją walutą obcą jest wynikiem wielu zjawisk o skali makroekonomicznej jak i pokłosem kryzysów finansowych, koniecznym poszukiwaniem wyjścia z braku płynności sektorowej i innych czynników. Mierzalna niepewność jaką jest ryzyko w tym wypadku walutowe, jest centrum odniesień w pierwszej części pracy. Nawiązanie do stron umowy stanowi podstawę cywilistycznego podejścia do omawianych umów. W tym sensie podejście Doktoranta jest niekonwencjonalne, wielostronne i zasługuje na wysoką ocenę. Warsztat naukowy jest bardzo bogaty, zarówno w zakresie finansów jak i prawa cywilnego. To stanowi o wyjątkowości pracy i potencjalnym zainteresowaniu nie tylko naukowców ale i praktyków rynku finansowego.

2. Praca w wielu aspektach zasługuje na wysoką ocenę naukową zarówno pod względem zakresu tematycznego, przyjętej metodologii i wielopłaszczyznowego ujęcia.

Rozdział pierwszy obejmuje kwestie związane ze zmiennością kursu waluty obcej i wiąże element ekonomiczny z teorią instrumentów pochodnych. Autor wskazuje trafnie na powiązanie indeksacji zobowiązań z pochodnymi instrumentami finansowymi, które są sposobem finansowej instrumentalizacji ryzyka, w tym także ryzyka kursu waluty obcej. Fachowe podejście do przedmiotu transakcji na instrumentach pochodnych odwołuje się do definicji i kwalifikacji prawnej, a także używanych w recenzowanej pracy rodzajach instrumentów pochodnych. Bardzo istotny jest dla pracy podział instrumentów pochodnych na te o ograniczonym ryzyku i nieograniczonym ryzyku. Został on ujęty poprzez wyjaśnienie określeń instrumentów pochodnych symetrycznych i asymetrycznych. Podniesienie roli elementów umowy swapowej przy okazji umów indeksowanych kursem waluty obcej, innej niż waluta nominalu, jest bardzo ważne, ponieważ jest to ten element, który pojawia się w wielu fachowych opracowaniach poza Polską, wskazując na specyficzny charakter umowy bankowej /kredytowej z indeksacją kursem waluty obcej.

Do siatki pojęciowej, którą autor wprowadza, dołączyłabym dwa wyjaśnienia- jakie jest źródło i rozumienie pojęcia „kredyty indeksowane do waluty obcej” i rozwinięcie pojęcia „instrumentów hybrydowych” jako podkreślenie chęci autora do wyjaśniania zjawisk rynku finansowego, co czyni w sposób konsekwentny przy omawianiu założonego tematu pracy.

W tym interesującym rozdziale znajdziemy początek rozważań nad kwalifikacją omawianej umowy jako umowy mieszanej, uwagi teoretyczne o rodzajach regulacji umów bankowych, o wpływie na omawiane umowy dyrektyw europejskich. Doktorant w kolejnych punktach rozwija tematykę prawa konsumenckiego w zakresie umów kredytowych indeksowanych kursem waluty obcej, umiejętnie rozróżniając problematykę kredytów w walucie obcej.

Rozdział drugi pracy przenosi czytelnika do problematyki inwestycyjnej w ujęciu rynku finansowego i podziałów bankowości w tym zakresie. Trafnie zauważa związek umów indeksowanych kursem waluty obcej z działalnością inwestycyjną w odróżnieniu od bankowości tradycyjnej. Widać w tym rozdziale fachowe podejście do działalności finansowo- inwestycyjnej w kontekście ryzyka ponoszonego przez klienta. Bardzo ciekawe są rozważania teoretyczne dotyczące teorii gier i przerzucania ryzyka w rozumieniu ekonomicznym. Takie podejście budzi zaufanie czytelnika do fachowości autora, który prowadzi wywód przechodząc od kwestii ogólnych do szczegółowych, w sposób konsekwentny. W tym rozdziale, podobnie jak w poprzednim, rozważania są prowadzone w kontekście rozwiązań europejskich- bankowość inwestycyjna i „best execution”, „zero risk tolerance”, nawiązując, z konieczności, do rodzajów zobowiązań w ujęciu prawnym dość skrótowo. Takie rozwiązanie jest powodowane koniecznością prowadzenia wątku ogólnego, ponieważ kwestie szczegółowe omawiane są w ujęciu syntetycznym. Na uwagę zasługuje analiza stosunku klienta banku do ryzyka i badanie ryzyka w kontekście sytuacji finansowej, wiedzy, doświadczenia czy celów klienta.

W rozdziale trzecim autor skupił się na analizie ryzyka wynikającego z umowy kredytowej wskazując na transfer ryzyka jako cel umowy. Prowadzi analizę celu umowy w teorii prawa umów, czy praktyce finansowej – problem „awersji do ryzyka” czy „apetytu na ryzyko”. Ciekawe rozważania są prowadzone co do warunku zawieszającego jako mechanizmu transferu ryzyka walutowego, na gruncie polskiego prawa pozytywnego i orzecznictwa. Analiza rozkładu ryzyka w bankowej umowie walutowej i umowie ubezpieczenia wskazuje, iż autor dobrze radzi sobie z instytucjami innego fragmentu rynku finansowego, znajdując elementy wspólne obu transakcji.

Następny rozdział pracy jest ujęciem podmiotowym omawianych transakcji. Instytucja zaufania publicznego jest omawiana w wielostronnym ujęciu. Autor wykazał się dużą znajomością praktyki sądowej i ewolucji pojęć systemu prawa kontynentalnego przedstawiając kwestie nadużycia zaufania poprzez wprowadzoną do kodeksów w wielu krajach europejskich, znaną na forum międzynarodowym paremię łacińską „venire contra factum proprium nemini licet” i omawianą w polskiej literaturze wskazaną przez Doktoranta. Oczywistym jest też przedstawienie wielostronnej analizy pozycji banku jako instytucji zaufania publicznego, poprzez analizę klauzul generalnych jako źródła obowiązków banku, etycznego, deontologicznego i regulacyjnego podłoża obowiązków banku wobec klienta. Analiza jest pogłębiona o tematykę wykładni przepisów przy ustalaniu treści obowiązku banku i omówienie szczegółowych jego obowiązków. Omawiając powyższe zagadnienie autor posługuje się zarówno dorobkiem europejskim jak i krajowym, teoretycznym i praktycznym, co należy wskazać jako pozytywną cechę prezentacji wiedzy przez autora dysertacji.

Ostatni merytoryczny rozdział pracy jest logicznym omówieniem wadliwości umowy, i konsekwentnym omówieniem przyczyn i skutków wad umowy, Autor rozróżnia całkowitą i częściową nieważność umowy, jej bezskuteczność, podnosząc i analizując orzecznictwo TSUE, Sądu Najwyższego. Inne wady oświadczeń woli w kontekście umów indeksowanych kursem waluty obcej omówione są wystarczająco. Autor słusznie w tym rozdziale wskazuje na nowelizację prawa bankowego w 2011 roku i różne próby zmiany legislacji tak ważnej z punktu widzenia rynku finansowego. Rozdział kończą uwagi dotyczące sankcji z tezą o niedopuszczalności ograniczania sankcji wadliwości umowy. Ogólnie można podkreślić że cele rozprawy zostały zrealizowane a wywód naukowy prezentuje poglądy autora.

2. Stronę formalną pracy należy ocenić pozytywnie. Dysertacja jest obszerna, liczy 285 stron tekstu, bardzo liczną literaturę zarówno krajową jak i obcą. Uwzględniono także wykazy nie tylko aktów prawnych ale także orzecznictwa krajowego, unijnego i zagranicznego. Są to spisy uporządkowane. W przypadku kilku orzeczeń nie wiadomo dlaczego są one oznaczone jako niepublikowane. Prezentowane orzecznictwo unijne uwzględnia najważniejsze orzeczenia TSUE w materii umów kredytowych indeksowanych kursem waluty obcej i denominowanych w walucie obcej.

Przypisy są sporządzone standardowo i poprawnie. Układ pracy jest logiczny, spójny i bardzo dobrze argumentowany także poprzez treść przypisów. Widać u autora znajomość literatury i przepisów zagranicznych, do których odwołuje się dość często w pracy. Nie jest

to natomiast i to oceniam nadzwyczaj pozytywnie, opisane zestawienie różnych rozwiązań w obcych systemach prawnych. Doktorant równie dobrze opanował treści prawa i orzecznictwa obcego i stosuje je odpowiednio w pracy. Prezentuje w pracy własny poglądy, które inspirują do dyskusji. Wywody są samodzielne, czasami nawet polemiczne, ale to raczej podnosi walor pracy Doktoranta. Może tylko zaskoczyć dość krótkie i mało konkretne zakończenie pracy, które w porównaniu do wstępu, powinno zawierać wiele wniosków wynikających z dysertacji.

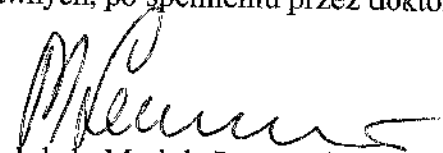
Metody naukowe stosowane w pracy są różne a cechą szczególną jest ich mutualizacja. Swobodne posługiwanie się różnymi metodami w tym samym fragmencie sprawia, że czyta się dysertację z zaciekawieniem, jako intelektualne wyzwanie. Praca ma charakter analityczny i opisowy, z akcentem położonym na analizę tematu pracy. Doktorant udowodnił szeroką wiedzę w zakresie dyscypliny naukowej – prawo, stworzył interesujący warsztat badawczy, którym posłużył się do udowodnienia swoich tez badawczych.

III. Konkluzja

Pracę doktorską pana Mariusza Korpalskiego należy ocenić pozytywnie. Zarówno ogólna koncepcja pracy, przyjęty sposób argumentowania, jak też rozważania i analizy szczegółowe rozwijane w kolejnych rozdziałach zasługują na uznanie. Tematyka wybrana przez Doktoranta jest ważna nie tylko z teoretycznego punktu widzenia ale też może inspirować praktykę. Sposób rozważań ułatwia zrozumienie skomplikowanych transakcji finansowych. Szczególnie istotne jest powiązanie w pracy terminologii finansowej z terminologią języka prawniczego, co stanowi o szczególnej wartości dysertacji. Praca jest samodzielną, problemy naukowe analizowane i argumentowane w sposób dojrzały naukowo. Analiza jest spójna i prowadzona w sposób naukowy i innowacyjny.

Rozprawa doktorska Pana magistra Mariusza Korpalskiego spełnia wszystkie wymogi, stawiane rozprawom doktorskim w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz. 1789 ze zm.) w postaci i brzmieniu przedstawionym do recenzji, gdyż stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazując ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinach prawnych oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Na uwagę zasługuje zarówno wieloaspektowy zakres pracy jak i oryginalne podejście do omawianych praktyk.

Uwzględniając powyższe, rekomenduje Wysokiej Radzie Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przyjęcie rozprawy Pana Mariusza Korpalskiego zatytułowanej „Wpływ zmiany kursu walutowego na wysokość świadczenia wynikającego z umowy bankowej” i dopuszczenie Pana magistra Mariusza Korpalskiego do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego doktora nauk prawnych, po spełnieniu przez doktoranta innych wymogów przewidzianych prawem.

dr hab. Mariola Lemonnier, prof. UWM